

Open access to knowledge: promoting sustainable progress (Ανοικτή πρόσβαση στη γνώση: προώθηση βιώσιμης προόδου): μια έκθεση
World Library and Information Congress: 76th IFLA General Conference and Assembly in Gothenburg, Sweden, 10-15 August 2010 (Παγκόσμιο Συνέδριο Βιβλιοθηκών και Πληροφόρησης: 76^ο Γενικό Συνέδριο και Συνέλευση της IFLA στο Gothenburg, Σουηδία, 10-15 Αυγούστου 2010)

Εύα Σεμερτζάκη

συντάκτρια, περιοδικό *Συnergασία*
esemertzaki@bankofgreece.gr
esemertzaki@ath.forthnet.gr

Το 76ο Γενικό Συνέδριο και Συνέλευση της IFLA πραγματοποιήθηκε στο Gothenburg της Σουηδίας από τις 10 έως τις 15 Αυγούστου 2010. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ενώσεων Βιβλιοθηκών (IFLA) συμμετείχαν περίπου 3.400 σύνεδροι από 130 χώρες. Από την Ελλάδα συμμετείχαν τέσσερις (4) βιβλιοθηκονόμοι και από την Κύπρο οκτώ (8). Οι εργασίες διεξάγονταν σε ένα άψογο συνεδριακό κέντρο από άποψη χώρων, εξοπλισμών, εγκαταστάσεων, οργάνωσης και τάξης, με πλήθος εθελοντών που έκαναν αισθητή την παρουσία τους αμέσως από την έξοδο επιβατών στο αεροδρόμιο της πόλης. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η Σουηδία είναι η μόνη χώρα που φιλοξένησε τέσσερις φορές το ετήσιο συνεδρίο της IFLA. Σημειωτέον ότι ο πρώτος πρόεδρος της IFLA ήταν ο Σουηδός Isak Collijn.

Στην τελετή έναρξης η Ellen Tise, Πρόεδρος της IFLA, ερμηνεύοντας το θέμα του συνεδρίου «**Ανοικτή πρόσβαση στη γνώση**» τόνισε ότι η γνώση είναι αγαθό, του οποίου η αξία αυξάνεται με τη χρήση, ενώ η χρήση της γνώσης οδηγεί στη δημιουργία νέας γνώσης. Η γνώση και η πρόσβαση σε αυτή συμβάλλουν στην ανάπτυξη και εξάπλωση της δημοκρατίας. Η γνώση είναι αποφασιστικός παράγοντας που επηρεάζει όλους τους τομείς της ζωής. Αποτελεί το κλειδί της επιτυχίας. Οι βιβλιοθήκες έχουν σημαντικό ρόλο να παίζουν στη δημιουργία νέας γνώσης, καθώς εξυπηρετούν ευρύ φάσμα ατόμων που αναζητούν πληροφορίες, διευκολύνοντάς τους στη δημιουργία νέας γνώσης. Οι βιβλιοθήκες αποθηκεύουν τις πηγές της γνώσης, συντηρώντας τις για τις μελλοντικές γενιές. Η ίση πρόσβαση στη γνώση επιβεβαιώνει τη σταθερότητα των εθνών και την παγκόσμια ειρήνη.

Ο Jan Eliasson, πρώην Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών και πρώην Υπουργός Εξωτερικών της Σουηδίας, ως επίσημος ομιλητής κατά την τελετή έναρξης του συνεδρίου έδωσε έμφαση στη δύναμη των λέξεων και του λόγου. Η δύναμη του λόγου είναι πιο επιτυχής στον τομέα των διαπραγματεύσεων σε κρίσιμες καταστάσεις από τη δύναμη των όπλων. Η γνώση είναι η μηχανή της ανάπτυξης. Χωρίς ανάπτυξη δεν υπάρχει ειρήνη και χωρίς ειρήνη δεν υπάρχει ανάπτυξη.

Οι ομάδες ομιλιών (sessions) που παρακολούθησα αφορούσαν τις ενότητες πληροφοριακή παιδεία και υπηρεσίες πληροφόρησης, διατήρηση και συντήρηση υλικού βιβλιοθηκών, διαχείριση της γνώσης,

βιωσιμότητα του περιβάλλοντος και ο ρόλος των βιβλιοθηκών, κτήρια και εξοπλισμός βιβλιοθηκών και βιβλιοθήκες και σημασιολογικός ιστός. Από τις ομιλίες ξεχώρισα αυτή που αφορούσε τον 'ενσωματωμένο βιβλιοθηκονόμο' (embedded librarian <http://www.ifla.org/files/hq/papers/ifla76/74-calkins-en.pdf>), όρος που σημαίνει ότι ο βιβλιοθηκονόμος ανταποκρίνεται στις ανάγκες του χρήστη κατά την καίρια στιγμή που χρειάζεται πληροφόρηση και βρίσκεται πίσω από το πρόγραμμα των πανεπιστημιακών μαθημάτων, υποστηρίζοντας όλες τις διαδικασίες μάθησης.

Ιδιαίτερα σημαντική και αποκαλυπτική ήταν η ομιλία του Kjell Aleklett, Καθηγητή στο Πανεπιστήμιο της Uppsala, Σουηδία, ο οποίος αναφέρθηκε στην εξάντληση των αποθεμάτων πετρελαίου στη γη και στο μικρό ποσοστό που καλύπτουν οι εναλλακτικές πηγές ενέργειας στην παγκόσμια κατανάλωση ενέργειας. Οι βιβλιοθήκες, τόνισε, είναι ενεργοβόροι οργανισμοί. Για να συντηρήσουν τις συλλογές τους σε συγκεκριμένες συνθήκες θερμοκρασίας και υγρασίας χρειάζονται ενέργεια. Επομένως κρίνεται επιτακτική η ανάγκη οι βιβλιοθήκες να εφεύρουν τρόπους σε μικρή ή μεγάλη κλίμακα για τη μείωση της ενέργειας που καταναλώνουν. Ως παράδειγμα μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας παρουσιάστηκε το έργο της κατασκευής δύο συμπαγών και αεροστεγών κτηρίων της Βρετανικής Βιβλιοθήκης (Deborah Novotny, British Library <http://www.ifla.org/files/hq/papers/ifla76/88-novotny-en.pdf>) με μειωμένο οξυγόνο κατά 50% για την αποφυγή πυρκαγιάς που θα χρησιμοποιηθούν για τη φύλαξη συλλογών και μικροταινιών που δεν χρησιμοποιούνται πολύ. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον προξένησε η χρήση ρομποτικής στο εσωτερικό του κτηρίου για τη μετακίνηση και μεταφορά των αιτουμένων βιβλίων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση.

Η παρουσίαση προγραμμάτων υλοποίησης της πράσινης βιβλιοθήκης από τον Καναδά, τη Γαλλία και τη Γερμανία αποδεικνύουν ότι οι βιβλιοθηκονόμοι, οι συντηρητές και οι μελετητές αναγκάζονται να εφευρίσκουν τρόπους για να γίνονται οι βιβλιοθήκες εγκαταστάσεις φιλικές προς το περιβάλλον (<http://www.ifla.org/en/conferences-session-day/2010-08-14>).

Για μια ακόμα φορά το ακροατήριο θαύμασε το παράδειγμα εντυπωσιακού, σύγχρονου και λειτουργικού κτηρίου βιβλιοθήκης, εκείνου στο Πανεπιστήμιο Cottbus της Γερμανίας (Andreas Degkwitz, Brandenburg Technical University of Cottbus <http://www.ifla.org/files/hq/papers/ifla76/139-degkwitz-en.pdf>). Ας θυμηθούμε ότι είχαμε καλέσει τον ομιλητή στο 5^ο συνέδριο της Οργανωτικής Επιτροπής Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών για την αρχιτεκτονική των βιβλιοθηκών το 2008 στην Αθήνα. Το παράδειγμα ανακαίνισης κτηρίου βιβλιοθήκης στο κέντρο του Λονδίνου αποδεικνύει ότι το ενδιαφέρον των σύγχρονων αρχιτεκτόνων βιβλιοθηκών επικεντρώνεται στον άνθρωπο που θα χρησιμοποιήσει τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης (<http://www.ifla.org/files/hq/papers/ifla76/139-jenkin-en.pdf>).

Στην ομάδα ομιλητών για τον σημασιολογικό ιστό και τις εφαρμογές στα συστήματα βιβλιοθηκών τονίστηκε από όλους η ανάγκη για linked data, δηλαδή να μοιράζονται και να συνδέονται μεταξύ τους τα δεδομένα που παράγουν οι βιβλιοθήκες. Αυτά έχουν τη μορφή βιβλιογραφικών εγγραφών μέσα από τους καταλόγους τους ή ψηφιακού ή ψηφιοποιημένου υλικού για το οποίο οι ίδιες έχουν την ευθύνη. Δεν πρέπει με κανένα τρόπο τα δεδομένα που παράγει μια βιβλιοθήκη να παραμένουν

κλεισμένα στα όριά της. Πρέπει να μοιράζονται με άλλες για να διαχέεται η γνώση και να μοιράζονται οι πόροι. Αυτή την εγγραφή που δημιουργεί μία βιβλιοθήκη, είναι ευκτέο να τη χρησιμοποιεί η άλλη χωρίς να καταναλώνει χρόνο και χρήμα για να δημιουργεί διπλές εγγραφές.

Μαζί με τον Γιώργο Γλωσσιώτη συμμετείχαμε στη συνάντηση των Ενώσεων Βιβλιοθηκών. Η IFLA ενθαρρύνει τις ενώσεις να συμμετέχουν στα όργανά της, εφόσον η δύναμη και η υπόστασή της εξαρτάται από τη συμβολή των μελών της. Για πρώτη φορά επίσης παρέστη στη Γενική Συνέλευση των μελών της IFLA, όπου συμμετείχαν και άλλοι Έλληνες και Κύπριοι εκπρόσωποι των βιβλιοθηκών τους. Μου έκανε θετική εντύπωση ο επαγγελματισμός, η τάξη, η τήρηση του πρωτοκόλλου, η δημοκρατία στην εφαρμογή των διαδικασιών και η άφογη οργάνωση της Συνέλευσης. Αποτελεί παράδειγμα μίμησης για τη διενέργεια συνελεύσεων.

Τέλος αναφέρομαι στο σημαντικότερο, κατά τη γνώμη μου, γεγονός του Συνεδρίου, όσον αφορά στην Ελλάδα. Πρόκειται για τη βράβευση της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης της Βέροιας από το **Ίδρυμα Bill & Melinda Gates στις 12 Αυγούστου 2010**. Προκρίθηκε ανάμεσα σε 200 βιβλιοθήκες που υπέβαλαν αίτηση, από τις οποίες η συμβουλευτική επιτροπή πρότεινε τις πέντε πρώτες και η Βιβλιοθήκη ήταν η πρώτη στην κατάταξη αυτή. Στη δύσκολη εποχή που διανύει η χώρα μας, το παράδειγμα της Βιβλιοθήκης της Βέροιας αποτελεί φωτεινό φάρο και παράδειγμα-μοντέλο για μίμηση από άλλες ελληνικές βιβλιοθήκες. Βραβεύτηκε για την καινοτόμο χρήση των τεχνολογιών, για την εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο παιδικό τμήμα με την επινόηση των Μαγικών Κουτιών, για τον τρόπο προσέγγισης μειονοτήτων και πληθυσμών σε απομακρυσμένα σημεία της περιφέρειας της Ημαθίας, για τα εκπαιδευτικά σεμινάρια που προσφέρει στον τοπικό πληθυσμό βοηθώντας τους να καλυτερεύσουν την επαγγελματική ζωή τους και για τα βιβλιοαυτοκίνητα που προσεγγίζουν όλα τα χωριά της περιοχής. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις προσπάθειες επαναλειτουργίας των βιβλιοαυτοκινήτων, για τα οποία δεν υπήρχαν χρήματα να πληρωθεί οδηγός. Σε συνεννόηση του κ. Ι. Τροχόπουλου, ευρηματικού διευθυντή και ψυχή της Βιβλιοθήκης, με τους τοπικούς άρχοντες τα βιβλιοαυτοκίνητα ξεκίνησαν να διασχίζουν ξανά τους δρόμους του νομού με οδηγούς εκείνους των όμορων δήμων. Η κεντρική ιδέα της Βιβλιοθήκης είναι να κάνει πολλά με λίγα χρήματα αλλά με έξυπνες λύσεις.

Το Συνέδριο της IFLA αποτελεί σχολείο για τους βιβλιοθηκονόμους, από το οποίο μόνο οφέλη προσπορίζονται. Το επόμενο συνέδριο του 2011 θα γίνει στο Puerto Rico και αυτό του 2010 στο Helsinki της Φινλανδίας. Στην Ευρώπη θα πραγματοποιηθεί ξανά το 2014, 2017 και 2019. Ας ευχηθούμε ότι σε κάποιο από αυτά θα υποβάλει υποψηφιότητα η χώρα, αυτή τη φορά με επιτυχία.